

Marking Scheme
Strictly Confidential
(For Internal and Restricted use only)
Secondary School Examination, 2026 (2nd Board Examination)
SUBJECT NAME : Nepali
(Q.P. CODE / Set No. 024/17)

General Instructions: -

1	You are aware that evaluation is the most important process in the actual and correct assessment of the candidates. A small mistake in evaluation may lead to serious problems which may affect the future of the candidates, education system and teaching profession. To avoid mistakes, it is requested that before starting evaluation, you must read and understand the spot evaluation guidelines carefully.
2	“Evaluation policy is a confidential policy as it is related to the confidentiality of the examinations conducted, evaluation done and several other aspects. Its leakage to public in any manner could lead to derailment of the examination system and affect the life and future of millions of candidates. Sharing this policy/document to anyone, publishing in any magazine and printing in Newspaper/Website, etc. may invite action under various rules of the Board and IPC.”
3	Evaluation is to be done as per instructions provided in the Marking Scheme. It should not be done according to one’s own interpretation or any other consideration. Marking Scheme should be strictly adhered to and religiously followed. However, while evaluating, answers which are based on latest information or knowledge and/or are innovative, they may be assessed for their correctness otherwise and due marks be awarded to them. In Class-X, while evaluating two competency-based questions, please try to understand given answer and even if reply is not from marking scheme but correct competency is enumerated by the candidate, due marks should be awarded.
4	The Marking scheme carries only suggested value points for the answers. These are in the nature of Guidelines only and do not constitute the complete answer. The students can have their own expression and if the expression is correct, the due marks should be awarded accordingly.
5	The Head-Examiner must go through the first five answer books evaluated by each evaluator on the first day, to ensure that evaluation has been carried out as per the instructions given in the Marking Scheme. If there is any variation, the same should be zero after deliberation and discussion. The remaining answer books meant for evaluation shall be given only after ensuring that there is no significant variation in the marking of individual evaluators.
6	Evaluators will mark (✓) wherever answer is correct. For wrong answer CROSS ‘X’ be marked. Evaluators will not put right (✓) while evaluating which gives an impression that answer is correct and no marks are awarded. This is most common mistake which evaluators are committing.
7	If a question has parts, please award marks on the right-hand side for each part. Marks awarded for different parts of the question should then be totaled up and written in the left-hand margin and encircled. This may be followed strictly.
8	If a question does not have any parts, marks must be awarded in the left-hand margin and encircled. This may also be followed strictly.
9	If a student has attempted an extra question, answer of the question deserving more marks should be retained and the other answer scored out with a note “Extra Question” .
10	No marks to be deducted for the cumulative effect of an error. It should be penalized only once.

11	A full scale of marks _____ (example 0 to 80/70/60/50/40/30 marks as given in Question Paper) has to be used. Please do not hesitate to award full marks if the answer deserves it.
12	Every examiner has to necessarily do evaluation work for full working hours i.e., 8 hours every day and evaluate 20 answer books per day in main subjects and 25 answer books per day in other subjects (Details are given in Spot Guidelines). This is in view of the reduced syllabus and number of questions in question paper.
13	Ensure that you do not make the following common types of errors committed by the Examiner in the past :- • Leaving answer or part thereof unassessed in an answer book. • Giving more marks for an answer than assigned to it. • Wrong totaling of marks awarded on an answer. • Wrong transfer of marks from the inside pages of the answer book to the title page. • Wrong question wise totaling on the title page. • Wrong totaling of marks of the two columns on the title page. • Wrong grand total. • Marks in words and figures not tallying/not same. • Wrong transfer of marks from the answer book to online award list. • Answers marked as correct, but marks not awarded. (Ensure that the right tick mark is correctly and clearly indicated. It should merely be a line. Same is with the X for incorrect answer.) • Half or a part of answer marked correct and the rest as wrong, but no marks awarded.
14	While evaluating the answer books if the answer is found to be totally incorrect, it should be marked as cross (X) and awarded zero (0) Marks.
15	Any unassessed portion, non-carrying over of marks to the title page, or totaling error detected by the candidate shall damage the prestige of all the personnel engaged in the evaluation work as also of the Board. Hence, in order to uphold the prestige of all concerned, it is again reiterated that the instructions be followed meticulously and judiciously.
16	The Examiners should acquaint themselves with the guidelines given in the “ Guidelines for Spot Evaluation ” before starting the actual evaluation.
17	Every Examiner shall also ensure that all the answers are evaluated, marks carried over to the title page, correctly totaled and written in figures and words.
18	The candidates are entitled to obtain photocopy of the Answer Book on request on payment of the prescribed processing fee. All Examiners/Additional Head Examiners/Head Examiners are once again reminded that they must ensure that evaluation is carried out strictly as per value points for each answer as given in the Marking Scheme.
19	If a candidate attempts both alternatives/options in a question where only one option/alternative is required to be attempted, the Evaluator shall award marks in both the options. The system will take the higher of two scores and disregard the other response.
20	In a question having two options/alternatives, if a candidate has attempted only one, then the evaluator shall mark “NA” (Not attempted) against the option that has not been attempted by the candidate.

MARKING SCHEME
नेपाली (Subject Code - 024)
(PAPER CODE : 17) (M17024)

Q. No.	EXPECTED OUTCOMES/VALUE POINTS	Marks
	खण्ड - 1 बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू	
1.		5x1=5
i.	A. नेपालको गण्डकी अञ्चल अवस्थित तनहुँको चुँदी बँसीको रम्घामा।	
ii.	B. श्रीकृष्ण आचार्य।	
iii.	C. भानुभक्त आचार्य र चन्द्रकला देवी।	
iv.	D. बालकाण्ड (संशोधित रूप), अयोध्याकाण्ड, अरण्यकाण्ड, किष्किन्धाकाण्ड, सुन्दरकाण्ड।	
v.	B. मोतीराम भट्ट।	
2.		5x1=5
i.	D. दया र धर्म भाग्दछ।	
ii.	C. चरीको।	
iii.	B. खराब दाग लाग्दछ	
iv.	A. ईशको।	
v.	C. अधर्म।	
3.		10x1=10
i.	A. कर्मधारय समास।	
ii.	B. बहुव्रीहि समास।	
iii.	C. तत्पुरुष समास।	
iv.	D. लाई।	
v.	C. ले, लाई, देखि, बाट।	
vi.	B. दिनु अर्थमा प्रयुक्त हुने क्रिया।	
vii.	D. प्रतिशब्द।	
viii.	A. भिन्नार्थक शब्द।	
ix.	B. करण कारक।	
x.	C. नामका विभिन्न अवस्था र रूप।	

	खण्ड – 2 वर्णनात्मक प्रश्न	
4.		3x2=6
i.	क. रामः उद्धेश्य, पद्दैछः विधेय। ख. “गीता र सीता अत्यन्त मिल्ने साथीहरू हुन्।” उक्त वाक्य सरल वाक्यमा पर्छ।	
ii.	क. कुनै काम गर्ने इच्छा राख्यो भने उसले गर्छ नै गर्छ जति नै साह्रो भए पनि। ख. आफू काम गर्न नजानेर अर्कालाई दोष दिने काम।	
iii.	क. हामी त्यहाँ गयौं। ख. तिमी असल छौ किनभने भनेको मान्छौ।	
5.		
i.	‘डा. नानो’ कथाका कथाकारव्दयको नाम देवराज शर्मा र जी. बी. निरौला हो।	2
ii.	चामे हलो जोतेर हत्तु भएर आउँदा गाँथली बिहेमा गएकी भएर चामे रीसले आगो भएको थियो। त्यही निहुँमा चामेले गाँथलीलाई हिर्कायो। त्यसपछि उनीहरूको झगडा भयो।	2
iii.	“लोग्नेको काखमा मर्न पाउनु स्वास्नीहरूले आफ्नो भाग्य सम्झिन्छन्। यो वृद्धावस्थामा भए पनि म मेरो सिउँदोको सिन्दुर पुछ्न चाहन्न।” - उक्त वाक्य सुलोचनाले भानुराजलाई भनेकी हुन्।	2
iv.	गाईको गोठको टीन मिलायो, गाईलाई घाँस हाल्यो। जाँतोमा दाम्लो बाँधेर माथि बलोमा कस्यो, कित्तीबाट चिया खन्याएर खायो आदि।	2
v.	संसारमा दुष्टहरूको उत्पत्ति सोझाहरूकै कारणले गर्दा हुन्छ। सोझाहरूको सीधापन, लठ्याङ्ग्रो व्यवहार, छक्का पज्जाको अज्ञानता आदिका कारण मानिसहरूमा दानवताको भावना जागृत हुन्छ र त्यस्ता सीधा, सोझाहरूलाई ठग्न, लुट्न हेप्रका निम्ति दानव, दुष्ट, दुर्जन निस्कन्छ। यसरी संसारमा दुष्टहरूको जन्म भएको विचार सोझा निबन्धमा प्रकट भएको छ। साथै मानिस यो संसारमा सोझो भएर होइन ज्ञानी र बाठो भएर प्रगतिको पथमा लाग्नुपर्छ भनेर यस निबन्धले भन्न खोजेको छ। अथवा भ्रूण विकास केन्द्रमा डा. नानोले तयार पारेको एउटा प्रयोगशाला थियो। यस प्रयोगशालामा उच्चकोटिका कोशिकाहरू विक्री-विवरण गरिन्थ्यो। मानिसहरूले त्यस्ता उत्कृष्ट कोशिकाहरू किनेर आफ्नो इच्छा बमोजिम सर्वगुण सम्पन्न सन्तान इक्व्यूवेट गरी त्यही प्रयोगशालामा सृजना गरेर लाने गर्थे।	3
vi.	“कोर सल्केको हात, बाबु-आमा राँडा-राँडीका आँखा फुटेर कसाईका हातमा सुम्पे।” - उक्त वाक्य परालको आगो पाठबाट निकालिएको हो र यसका लेखकको नाम गुरुप्रसाद मैनाली हो।	3

6.		4x3=12
i.	कविशिरोमणि लेखनाथ पौड्यालले मनबीच दम्भ दुर्भाव छ भने मन्दाकिनीको जल, मोतीको ज्योति, सौदामिनीको चहक, शरच्चन्द्रको कान्ति, कैलाश श्रेणी, सूर्यको बिम्ब र यो सारा सृष्टि सबै कालो देखिन्छ भनेका छन्।	
ii.	मानिसले ईश्वर खोज्नेको निम्ति मन्दिर मस्जिद काहीं जानुपर्दैन। ईश्वर मनको गहिराइमा हुन्छन्। तिमीभित्र भएको ईश्वरलाई खोज्नेको निम्ति तिमी टाढा-टाढा जानुपर्दैन भन्न खोजिएको छ।	
iii.	हाम्रो समाजमा नजीकका प्रतिभालाई भन्दा टाढाका प्रतिभालाई महत्त्व दिने चलन छ। नजीकका प्रतिभालाई अवसर दिए पनि केवल प्रयोगमात्र गरिन्छ। प्रतिभायुक्त मानिसहरू खान र लाउनको समस्यामा बाँचिरहनु परेको छ। यिनै कुराहरूलाई समेटेर कविताले समाजको यथार्थ स्थिति चित्रण गर्न खोजिएको छ।	
iv.	शहीदहरूको सम्झनामा कवितामा कविले कर्तव्य बिर्सि इतिहासले धिक्कार्ला, गोली निलेका शहीदका लाजले धिक्कार्ला र धरती र आकाशले धिक्कार्ला भनेर भनेका छन् ?	
v.	आजका मानिसहरू धन-सम्पत्ति तथा भौतिक सुख सविधामा मस्त भएर समय बिताउन रूचाउँछन्। कला, साहित्य, संस्कृति जस्ता कुराहरूतिर आजका मानिसहरूमा अलिकति पनि रूचि छैन। पैसा कमाउनु, ठूला ठूला सुविधा सम्पन्न डर बनाउनु, छोराछोरीलाई बाहिर पढ्न पठाउनु, आफू तास, जुवा, जाँड, रक्सीमा मस्त हुनु, आचाहिँदो कुरामा व्यस्त हुनु आजका मानिसहरूको रूचि रहेको विचार कवितामा व्यङ्ग्यको माध्यमाबाट प्रस्तुत भएको छ।	
7.	निम्न प्रश्नहरूका उत्तर लेख्नुहोस्।	
i.	‘परिबन्ध र प्रायश्चित’ कथाका कथाकारको नाम यस प्रकार छ: परिबन्धका कथाकार: पुष्कर शमशेर। प्रायश्चित: श्रीमती खिरोदा खड्का।	2
ii.	जुनीलाई बचाउनको निम्ति वरमानले रुखको कृत्रिम पात बनाउन रातभरि परेको पानीमा भिजेर भए पनि काम गर्ने हुँदा वरमानको मृत्यु भयो।	2
iii.	‘टोटलाको फूल’ सँग शोनामणिलाई तुलना गरिएको छ किनभने शोनामणि एक अबोध केटी थिई। उसलाई समाजको छलकपट जस्ता विषयमा ज्ञान थिएन। त्यस्ती नारीलाई श्यामले ललाइ फकाइ जबरजस्ती गर्न खोज्दा उ खोलामा हाम फालेर मरेकी थिई। जसरी टोटलाको फूल पनि राती नै फूल्ले र रातिनै झर्छ जसलाई कुनै पनि चरा भमराहरूले छुनसम्म पाउँदैनन्।	3
iv.	आफ्ना नानीहरूलाई अरूको अगाडि होनता बोध नहोस र आफ्नो बाबाप्रति नकरात्मक भावना सिर्जना नहोस् भनेर लक्ष्मीले मोती र उसको भाइसँग बाबाले व्याङ्कमा पैसा राखिदिएका छन् भनेर झुटो बोलेकी थिई। अथवा बिहान उठेर काका काकीलाई भान्सामा सघाउनु पथ्र्यो। ट्युसन पढाउनु पथ्र्यो, सुइटर बुन्नु पथ्र्यो र स्कूल जानु पथ्र्यो।	3
8.	निम्नलिखित प्रश्नहरूमध्ये कुनै दुईवटा प्रश्नका उत्तर लेख्नुहोस्।	2x2=4
i.	आज रमिता छ, नेपाली उपन्यासका आधारहरू, विपना कतिपय, कथास्था, टिपेका टिप्पणीहरू, सन्दर्भमा: ईश्वरवल्लभका कविता, साहित्यको अपहरण मार्क्सवादी प्रतिबद्धता, दार्जीलिङमा नेपाली नाटकको अर्द्धशताब्दी, पहुँलो दिन, लेखहरू र इयाल, अर्थहरूको पछिल्लिर, पहाड र खोलाहरू।	
ii.	साहित्य अकादमी पुरस्कार, रत्नश्री पुरस्कार, भान पुरस्कार, मोहनलाल शाह पुरस्कार आदि।	
iii.	पिता भगिरथ भण्डारी र माता सावित्री भण्डारी।	

9.	भूमिका - 01 मुख्य विषय - 02 निष्कर्ष - 01 शब्द सीमा - 01	5
10.	ठेगाना र तारिक - 01 सम्बोधन - 0.5 पत्रको मुख्य भाग - 02 निष्कर्ष - 0.5 खाममा लेख्नुपर्ने पाउनेको नाम र ठेगाना - 01	5
11.	निम्नलिखित वाक्यहरूलाई नेपालीमा अनुवाद गर्नुहोस।	4
i.	तिमी उत्तीर्ण हुनेछौ।	
ii.	तीनीहरू पढिरहेक थिए।	
iii.	मद्वारा रोटी खाइनेछ।	
iv.	अल्मिरामा घेरै पुस्तकहरू छन्।	
	- o O o -	